

Аналітичний огляд якісного стану масивів поверхневих вод в суббасейні Прип'яті та середнього Дніпра у межах Житомирської області за I квартал 2023 року

Об'єкти, створи і періодичність відбору проб в суббасейні Прип'яті та середнього Дніпра у межах Житомирської області на 2023 рік визначені «Програмою державного моніторингу вод (в частині діагностичного та операційного моніторингу поверхневих вод)» (далі-Програма), затвердженою наказом Міндовкілля від 17.01.2023 № 27 та «Порядком здійснення державного моніторингу вод», затвердженого наказом Держводагентства України від 25.01.2023 № 18.

Моніторинг масивів поверхневих вод в суббасейні Прип'яті проводиться **на 40 пунктах спостережень**, із них:

11- операційний моніторинг, у т.ч. 4- поверхневі водозабори, які є джерелами питного водопостачання та 7 - транскордонні водотоки;

27 - діагностичний моніторинг;

2- дослідницький моніторинг.

- Житомирська область - 4 пункти моніторингу;
- Рівненська область - 11 пунктів моніторингу;
- Волинська область - 10 пунктів моніторингу;
- Хмельницька область - 7 пунктів моніторингу;
- Тернопільська область - 3 пункти моніторингу;
- Львівська область - 1 пункт моніторингу;
- Київська область - 4 пункт моніторинг

Протягом I кварталу 2023 року, у зв'язку з небезпекою мінування території у період минулих бойових дій МОЗМ дніпровських водосховищ і не здійснює відбір 4-х проб:

- р. Прип'ять, 60 км, кордон з Білоруссю, с. Довляди;

- р. Прип'ять, м. Прип'ять;

- р. Прип'ять, м. Чорнобиль;

-р. Уж, перед впадінням в р. Прип'ять, вплив дифузних джерел забруднення.

Зведена інформація про кількість відібраних проб та виконаних вимірювань за I квартал 2023 року наведена в таблиці:

суббасейн Прип'яті	ПЛАН		ФАКТ	
	проб	вимірювань	проб	вимірювань
Питні водозабори та транскордонні водотоки, із них:	33	660	30	600
БУВР Прип'яті	9	180	9	180
РОВР у Рівненській області	15	300	15	300
РОВР у Хмельницькій області	6	120	6	120
МОЗМ дніпровських вдсх	3	60	0	0
Хімічні (пріоритетні та басейнові специфічні), із них:	114	7182	102	1836
БУВР Прип'яті	12	756	12	296
РОВР у Рівненській області	33	2079	33	524
РОВР у Хмельницькій області	15	945	15	0
МОЗМ дніпровських вдсх	12	756	0	0
РОВР у Волинській області	30	1890	30	751
РОВР у Тернопільській області	9	567	9	183
БУВР Західного Бугу та Сяну	3	189	3	82

Радіологічні, із них:	24	48	21	42
БУВР Прип'яті	6	12	6	12
РОВР у Рівненській області	15	30	15	30
МОЗМ дніпровських вдсх	3	6	0	0
Дослідницький моніторинг	4	136	2	34
РОВР у Хмельницькій області	4	136	4	68

В цілому значення більшості показників якості масивів поверхневих вод в суббасейні Прип'яті на питних водозаборах та транскордонних водотоках знаходиться значно нижче ГДК для водойм госпитного та рибогосподарського водокористування.

Аналіз стану МПВ за фізико-хімічними показниками:

Транскордонні ділянки водотоків:

ОРГАНІЧНІ ПОКАЗНИКИ

● БСК₅ (норма - 3,0 мгО₂/дм³)

мінімальне значення – 2,43 мгО₂/дм³ р. Горинь, с. Висоцьк

максимальне значення -3,17 мгО₂/дм³ р. Уборть, с. Рудня Городищенська

● ХСК (норма - 50 мг О/дм³)

мінімальне значення – 22,11 мгО/дм³ р. Ствига, с. Познань

максимальне значення – 31,23 мгО/дм³ р. Уборть, с. Рудня Хочинська

БІОГЕННІ ПОКАЗНИКИ

● амоній - іон (норма - 0,50 мг/дм³):

мінімальне значення – 0,230 мг/дм³ р. Уборть, с. Рудня Хочинська.

Зафіксовано **перевищення**:

- 0,684 мг/дм³ р. Стир, с. Зарічне;

- 0,720 мг/дм³ р. Горинь, с. Висоцьк;

- 0,823 мг/дм³ р. Ствига, с. Познань;

- 0,869 мг/дм³ р. Прип'ять, с. Сенчиці;

- 0,871 мг/дм³ р. Льва, с. Переброди.

● фосфат - іони (норма - 2,15 мг/дм³) – в межах від 0,050 р. Ствига, с. Познань та р. Стир, с. Зарічне до 0,165 мг/дм³ р. Прип'ять, с. Сенчиці

● нітрат - іони (норма - 40 мг/дм³) – в межах від 1,085 р. Ствига, с. Познань до 1,817 мг/дм³ р. Уборть, с. Рудня Хочинська

● нітрит - іони (норма - 0,08 мг/дм³) – в межах від 0,030 р. Уборть, с. Рудня Хочинська до 0,068 мг/дм³ р. Стир, с. Зарічне

● сухий залишок (норма - 1000 мг/дм³) – в межах від 214,0 р. Прип'ять, с. Сенчиці до 234,0 мг/дм³ р. Ствига, с. Познань.

НЕБЕЗПЕЧНІ РЕЧОВИНИ:

Зафіксовано перевищення вмісту показників:

● заліза загального (норма - 0,1 мг/дм³)

- 0,141 мг/дм³ р. Прип'ять, с. Сенчиці;

- 0,141 мг/дм³ р. Стир, с. Зарічне;

- 0,169 мг/дм³ р. Горинь, с. Висоцьк;

- 0,212 мг/дм³ р. Ствига, с. Познань;

- 0,220 мг/дм³ р. Льва, с. Переброди;

- 2,057 мг/дм³ р. Уборть, с. Рудня Хочинська

● марганцю (норма - 0,01 мг/дм³)

- 0,149 р. Уборть, с. Рудня Хочинська.

Питні водозабори:

ОРГАНІЧНЕ ЗАБРУДНЕННЯ:

- БСК₅ (норма - 3,0 мгО₂/дм³)

мінімальне значення – 1,40 мгО₂/дм³ р. Случ, Чернелівське вдсх., питний в/з м. Хмельницький

максимальне значення – 3,04 мгО₂/дм³ р. Случ, питний в/з м. Звягель

- ХСК (норма - 50,0 мгО/дм³)

мінімальне значення – 28,24 мгО/дм³ р. Уж, питний в/з м. Коростень

максимальне значення – 43,8 мгО/дм³ р. Случ, Чернелівське вдсх., питний в/з м. Хмельницький

БІОГЕННЕ ЗАБРУДНЕННЯ

- амоній - іон (норма - 1,28 мг/дм³) – в межах від 0,200 р. Уж, питний в/з м. Коростень до 0,683 мг/дм³ р. Случ, Чернелівське вдсх., питний в/з м. Хмельницький.

- нітрат - іони (норма - 45 мг/дм³) – в межах від 1,55 р. Случ, Чернелівське вдсх., питний в/з м. Хмельницький до 3,35 мг/дм³.

- нітрит - іони (норма - 3,3 мг/дм³) – в межах від 0,020 р. Случ, Чернелівське вдсх., питний в/з м. Хмельницький до 0,060 мг/дм³ р. Случ, питний в/з м. Звягель.

- фосфат - іони (норма - 3,5 мг/дм³) – в межах від 0,018 р. Уж, питний в/з м. Коростень до 0,170 мг/дм³ р. Случ, Чернелівське вдсх. питний в/з м. Хмельницький.

- сухий залишок (норма - 1000 мг/дм³) – в межах від 198,0 р. Уж, питний в/з м. Коростень до 444,0 мг/дм³ р. Случ, Чернелівське вдсх. питний в/з м. Хмельницький.

НЕБЕЗПЕЧНІ РЕЧОВИНИ

Зафіксовано перевищення показників:

- заліза загального (норма - 0,1 мг/дм³):

- 0,243 мг/дм³ р. Случ, Чернелівське вдсх., питний в/з м. Хмельницький;

- 0,290 мг/дм³ р. Хомора, питний в/з м. Полонне;

- 0,496 мг/дм³ р. Случ, питний в/з м. Звягель;

- 1,464 мг/дм³ р. Уж, питний в/з м. Коростень.

- марганцю (норма - 0,01 мг/дм³):

- 0,079 мг/дм³ р. Уж, питний в/з м. Коростень;

- 0,117 мг/дм³ р. Случ, питний в/з м. Звягель;

- 0,203 мг/дм³ р. Случ, Чернелівське вдсх., питний в/з м. Хмельницький;

- 0,233 мг/дм³ р. Хомора, питний в/з м. Полонне.

Вміст розчиненого у поверхневих водах суббасейну Прип'яті кисню становив 7,64-13,52 мгО₂/дм³, при нормі не менше 4,0 мгО₂/дм³.

Мережа пунктів моніторингу у суббасейні середнього Дніпра в межах Житомирської області - 10 пунктів моніторингу на річках: Тетерів, Гнилоп'ять, Ірша, Возня та Ів'янка.

суббасейн середнього Дніпра	ПЛАН		ФАКТ	
	проб	вимірювань	проб	вимірювань
Питні водозабори	15	300	15	300
Хімічні (пріоритетні та басейнові специфічні)	30	1890	30	920
Радіологічні	3	6	3	4

Аналіз стану МПВ за фізико-хімічними показниками:

ОРГАНІЧНЕ ЗАБРУДНЕННЯ:

- ХСК (норма - 50,0 мгО/дм³)

мінімальне значення – 27,68 мгО/дм³ р. Ірша, Іршанське вдсх, питний в/з смт. Нова Борова

максимальне значення – 34,96 мгО/дм³ р. Гнилоп'ять, питний в/з м. Бердичів

- БСК₅ (норма - 3,0 мгО₂/дм³)

мінімальне значення – 2,72 мгО₂/дм³ р. Ірша, Іршанське вдсх, питний в/з смт. Нова Борова

максимальне значення – 3,36 мгО₂/дм³ р. Гнилоп'ять, питний в/з м. Бердичів.

БІОГЕННЕ ЗАБРУДНЕННЯ

- амоній - іон (норма - 1,28 мг/дм³) – в межах від 0,230 р. Ірша, Малинське вдсх., питний в/з м. Малин до 0,530 мг/дм³ р. Гнилоп'ять, питний в/з м. Бердичів.

- нітрат - іони (норма - 45 мг/дм³) – в межах від 1,39 р. Ірша, Малинське вдсх, питний в/з м. Малин до 2,93 мг/дм³ р. Гнилоп'ять, питний в/з м. Бердичів.

- нітрит - іони (норма - 3,3 мг/дм³) – в межах від 0,040 р. Тетерів, Відсічне вдсх., питний в/з м. Житомир до 0,076 мг/дм³ р. Гнилоп'ять, питний в/з м. Бердичів.

- фосфат - іони (норма - 3,5 мг/дм³) – в межах від 0,045 р. Ірша, Іршанське вдсх., питний в/з смт. Нова Борова до 0,065 мг/дм³ р. Возня, с. Рудня Городищенська.

- сухий залишок (норма - 1000 мг/дм³) – в межах від 248 р. Тетерів, Відсічне вдсх, питний в/з м. Житомир до 367 мг/дм³ р. Ірша, Малинське вдсх, питний в/з м. Малин.

НЕБЕЗПЕЧНІ РЕЧОВИНИ

Зафіксовано перевищення показників:

- залізо загальне (норма - 0,1 мг/дм³) зафіксовано **перевищення:**

- 0,297 мг/дм³ р. Ірша, Іршанське вдсх., питний в/з смт. Нова Борова;

- 0,387 мг/дм³ р. Гнилоп'ять, питний в/з м. Бердичів;

- 0,447 мг/дм³ р. Тетерів, Відсічне вдсх., питний в/з м. Житомир;

- 0,500 мг/дм³ р. Ірша, Малинське вдсх., питний в/з м. Малин;

- 0,660 мг/дм³ р. Возня, с. Рудня Городищенська.

- марганець (норма - 0,01 мг/дм³) зафіксовано **перевищення:**

- 0,064 мг/дм³ р. Ірша, Іршанське вдсх., питний в/з смт. Нова Борова;

- 0,092 мг/дм³ р. Возня, с. Рудня Городищенська;

- 0,099 мг/дм³ р. Гнилоп'ять, питний в/з м. Бердичів;

- 0,123 мг/дм³ р. Тетерів, Відсічне вдсх., питний в/з м. Житомир;

- 0,269 мг/дм³ р. Ірша, Малинське вдсх., питний в/з м. Малин.

Вміст розчиненого у воді кисню у межах норми - 12,35-13,49 мгО₂/дм³.

ПРІОРИТЕТНІ РЕЧОВИНИ:

Для проведення досліджень на вміст специфічних та пріоритетних токсичних, здатних до накопичення стійких забруднюючих речовин у суббасейні Прип'яті та середнього Дніпра протягом I кварталу 2023 року відібрано 132 проби та доставлено до лабораторії моніторингу вод Північного регіону, м. Вишгород.

Листом Міжрегіонального офісу захисних масивів дніпровських водосховищ від 06.04.2023 № МЛ/15-16/320 повідомлено про утилізацію проб води, що були доставлені до лабораторії Північного регіону за грудень 2022 та січень-лютий 2023 року у зв'язку із тривалою відсутністю електроживлення в лабораторії в результаті

ракетних атак РФ. За березень протоколи вимірювань вмісту пріоритетних речовин ще не надійшли.

Крім того, в рамках дослідницького моніторингу відібрано 4 проби та доставлено до лабораторії моніторингу вод Західного регіону.

Вплив на формування якості води у суббасейні Прип'яті та середнього Дніпра продовжують чинити процеси розкладання органічних речовин, спричинені продуктами життєдіяльності живих організмів, які потрапляють у водні об'єкти, передусім, від точкових джерел з недостатньо очищеними стічними водами населених пунктів, промисловими стічними водами. Навантаження небезпечними речовинами пов'язане з впливом пріоритетних речовин, які надходять до водних об'єктів як від точкових так і дифузних джерел.

Результати вимірювань опубліковані за допомогою веб-системи Держводагентства «Моніторинг та екологічна оцінка водних ресурсів України» <http://monitoring.davt.gov.ua>, яка вміщує інформацію про:

- водний об'єкт, на якому проводиться моніторинг вод
- показники, за якими проводиться дослідження
- періодичність здійснення вимірювань
- лабораторію, яка здійснює відбір проб та проводить вимірювання.

Інтерактивна карта забрудненості річок (<https://texty.org.ua/water/>) по результатам моніторингу дає можливість оцінити стан водного об'єкта по параметрам забруднення, порівняти його із встановленими нормами, з'ясувати як дані змінювалися протягом 5 років.